

Prinsjesdag 2022: de belangrijkste ontwikkelingen voor de gehandicaptenzorg voor de komende jaren

In deze notitie leest u de onderwerpen uit de Miljoenennota en de begrotingen van VWS, OCW, SZW en J&V die het meest van belang zijn voor de gehandicaptenzorg. De stukken bevatten weinig nieuws. We zien vooral de maatregelen uit het coalitieakkoord en al eerder gestarte programma's en doorlopende acties terug.

We ordenen de beleidsmaatregelen naar thema's, die voor onze sector van belang zijn en verwijzen waar mogelijk naar eerdere berichtgeving op onze VGN-website.

1. Arbeidsmarkt, opleiden en ontwikkelen

Arbeidsmarkt

In juli van dit jaar heeft de VGN samen met andere zorgbranches en met de vakbonden opgeroepen om te investeren in de arbeidsvoorwaarden van zorgprofessionals. Helaas zien we hierover niets terug in de begroting van VWS.

In de hoofdlijnenbrief Toekomstbestendige Arbeidsmarkt Zorg (TAZ) is de programmatische aanpak geschetst voor de komende jaren. Deze TAZ wordt aangehaald in de VWS-begroting, zonder dat meteen duidelijk wordt waar voor de gehandicaptenzorg de accenten liggen. Aangegeven wordt dat er 'gewerkt wordt aan het inrichten van een passend instrumentarium'. Voor dit instrumentarium is in 2023 in totaal 130 miljoen euro beschikbaar. Ook voor zeggenschap 'zijn gelden gereserveerd om dit thema verder te brengen'. Dit wordt niet nader verduidelijkt.

Daarmee bevat de arbeidsmarktparagraaf voor de gehandicaptenzorg té weinig concrete aanknopingspunten. Dat is een gemiste kans.

Enkele andere opvallende zaken:

- Met een subsidie aan de [Stichting Het Potentieel Pakken](#) (€ 7,2 miljoen over de projectperiode 2021-2023) geeft VWS een impuls aan het arbeidsaanbod door contractuitbreiding.
- Voor de subsidieregeling [Behoud langdurig zieke zorgwerknemers](#) is € 12 miljoen beschikbaar.
- In de [Toekomstagenda Gehandicaptenzorg](#) heeft VWS samen VGN en de beroepsverenigingen de beweging in gang gezet naar een toekomstbestendige gehandicaptenzorg. Hiervoor is de komende jaren € 55 miljoen beschikbaar voor de actielijn arbeidsmarkt.
- Het kabinet stelt vaste banen als norm en wil schijnzelfstandigheid aanpakken door aanvullende fiscale regels te formuleren. Dit sluit aan bij de wens van de VGN: geef de zorgbranches snel duidelijkheid over het aangeboden 'fiscaal kader voor de inzet van ZZP-ers in de zorg'.
- Het kabinet is voornemens om werk meer te waarderen en het bestaansminimum verbeteren. Enkele opgenomen verbeteringen zijn:
  - Verhoging minimumloon in 2023 met ruim 10 procent.
  - Verruiming onbelaste kilometervergoeding voor reiskosten.
  - Verlaging tarief eerste belastingschijf.
  - Verhoging kind gebonden budget en een stijging van de zorgtoeslag.

Opleiden en ontwikkelen

- De subsidieregeling [stageplaatsen](#) in de zorg (stagefonds) wordt verhoogd tot € 116 miljoen. Daarnaast geldt voor 2022 een éénmalige verhoging met € 63,5 miljoen voor bevordering van innovatieve vormen van stagebegeleiding.
- Het dalend aantal leerlingen in het mbo is een zorgelijke ontwikkeling. Er wordt ingezet op het versterken van het mbo. Dit is hard nodig omdat het de grootste groep medewerkers betreft in onze sector.
- Om stagediscriminatie tegen te gaan, worden naast de middelen uit de Voorjaarsnota 2022 ook additionele middelen toegekend met name voor een programma begeleiding voor praktijkbegeleiders.
- In 2023 stelt het ministerie van OCW 2,1 miljoen beschikbaar voor het actieprogramma Leven Lang Ontwikkelen. Het ministerie zorgt daarbij voor flexibilisering van het mbo. De VGN maakt zich hiervoor al jaren hard en heeft hierin via de mbo-certificaten al flinke stappen gezet.
- Het kabinet stelt extra middelen beschikbaar voor het STAP-budget (Stimulering Arbeidsmarktpositie).
- Teleurstellend is dat het bedrag beschikbaar voor de Subsidieregeling Praktijkleren in 2023 daalt. Deze regeling is een tegemoetkoming in de kosten die de werkgever maakt voor begeleiding.

2. Inclusieve samenleving

VN-verdrag Handicap

Als verantwoordelijk ministerie voor de coördinatie van het VN-verdrag Handicap meldt VWS dat de aanpak zich de komende jaren onder meer zal richten op het faciliteren en realiseren van belangrijke randvoorwaarden van de implementatie, zoals:

- kennisontwikkeling en -verspreiding rond toegankelijkheid en inclusie;
- communicatie en bewustwording;
- de inzet van ervaringsdeskundigheid.

Door 'inclusiepacten' te sluiten met partijen in een stad, regio of netwerk van organisaties is de verwachting dat, meer dan in de afgelopen jaren, concrete verbeteringen worden bereikt op terreinen zoals de overgang van onderwijs naar werk of het organiseren van inclusie in de publieke ruimte. Deze nieuwe aanpak lijkt ook goed aan te sluiten bij onze [Visie 2030](#), waarin we willen bijdragen aan concrete stappen richting een echt inclusieve samenleving. Voor dit programma is in 2023 € 4,5 miljoen beschikbaar.

Toegankelijk stemmen

De begroting van het ministerie van BZK heeft opgenomen dat in het kader van het - mede door de VGN ondertekende - [Actieplan toegankelijk stemmen](#) extra wordt ingezet op communicatie richting kiezers met een beperking en laaggeletterde kiezers. Hoopgevend is dat de wettelijke voorbereidingen 'om te kunnen experimenteren met hulp in het stembokje aan ook andere kiezers dan kiezers die vanwege hun lichamelijke gesteldheid niet zelfstandig kunnen stemmen' wordt voortgezet. Dit is iets waarvoor de [VGN](#) zich, samen met cliëntenorganisaties, al jarenlang inzet, en waar nu door de overheid eindelijk, zij het traag en omzichtig, serieus werk van wordt gemaakt.

Van dagbesteding naar werk

Het kabinet wil in 2023 meer mensen met een afstand naar werk begeleiden. Ook stimuleert het kabinet de inzet van beschut werk voor mensen die veel begeleiding of aanpassing van de werkplek nodig hebben. Hiervoor is het programma [Simpel switchen](#) waaraan de VGN deelneemt, verlengd. Gemeenten krijgen in 2023 € 8 miljoen euro extra voor het ondersteunen van jongeren zonder startkwalificatie of door voortijdige schooluitval naar werk.

Participatiewet

De Participatiewet is te veel gericht op regels met te weinig oog voor de menselijke

maat. De VGN wil hierin al langer meer eenvoud en een garantie op een voldoende bestaansminimum. Zo komt er in 2023 € 40 miljoen beschikbaar voor de nieuwe bijverdienregeling. Hierdoor kunnen mensen die naast hun bijstandsuitkering werken een veel groter deel van hun loon houden.

3. Passende zorg en betaalbaarheid

Het ministerie van VWS geeft aan dat de zorg toegankelijk en betaalbaar kan blijven door de zorg anders te organiseren en tegelijkertijd de vraag naar zorg af te remmen. Daar past een brede blik op gezondheid bij met drie uitgangspunten:

1. Iedereen kan zijn/haar leven leiden, bijdragen, meedoen met of zonder beperking;
2. Zo min mogelijk gezondheidsverschillen;
3. We kijken naar elkaar om en helpen elkaar waar nodig.

Deze punten sluiten naadloos aan op de [Visie 2030](#) van de VGN. De VGN verkent de komende tijd hoe we gezondheid in breder perspectief vorm kunnen geven.

VWS geeft hier uitwerking aan door verschillende programma's en acties, zoals het integraal zorgakkoord (IZA), acties voor een toekomstbestendige Wmo, de Hervormingsagenda Jeugd, het programma voor ouderenzorg (WOZO) en het Nationaal Preventieakkoord.

Integraal Zorgakkoord

Vorige week heeft VWS het Integraal Zorgakkoord (IZA) gesloten met 13 partijen die - vooral uit de Zorgverzekeringswet - zorg leveren. De 14^e beoogde partij, de huisartsen, tekenen vooralsnog niet mee. De Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV) legt het akkoord in december opnieuw voor aan de leden. In het IZA worden budgettaire kaders vastgelegd voor de medisch specialistische zorg, GGZ, wijkverpleging, huisartsenzorg en multidisciplinaire zorg.

De vertaling van het IZA is te vinden in de VWS-begroting 2023. Voor de medisch specialistische zorg en de GGZ is in de komende kabinetsperiode slechts een kleine groei beschikbaar, de drie andere kaders mogen meer groeien. Dit vraagt om een nadere manier van werken in de curatieve zorg. Om dat mogelijk te maken is voor 'de partijen die deelnemen aan het IZA' de komende 4 jaar € 2,8 miljard beschikbaar aan (incidentele) transitie-instrumenten. De helft daarvan is rechtstreeks en naar rato beschikbaar voor de partijen die werken in een van de 5 betrokken financiële kaders, de andere helft is ruimer inzetbaar.

De VGN berichtte [eerder](#) over het IZA en over de [brief](#) die we hierover aan VWS hebben gestuurd. Voor ons is het belangrijk dat mensen met een beperking goed in beeld zijn bij de verdere uitwerking van het IZA en dat waar nodig ook leden van de VGN een bijdrage kunnen leveren aan de gewenste transitie naar meer preventie, gepaste zorg en zorg op de juiste plek en daarmee ook een beroep kunnen doen op transitie-instrumenten. We blijven daarvoor de aandacht vragen.

Hervormingsagenda Jeugd

Voor jeugdhulp wordt verwezen naar de Hervormingsagenda Jeugd die in ontwikkeling is en waarvan het nog de vraag is of de maatregelen die daarin staan echt gaat bijdragen aan structurele oplossingen die echt noodzakelijk zijn gelet op de problemen in het jeugdstelsel. De hervormingen van de jeugdzorg moeten, naast een kwalitatieve verbetering van de jeugdzorg en een beter werkend jeugdzorgstelsel, ook leiden tot een beheersing van de uitgaven voor jeugdzorg. Het kabinet stelt hiervoor in 2023 incidenteel € 1,454 miljard extra beschikbaar. Hierbij gaat het kabinet er tegelijkertijd vanuit dat gemeenten inzetten op besparingsmaatregelen voor een bedrag van € 374 miljoen op de jeugdzorguitgaven in 2023. Het kabinet hakt daarmee opnieuw geen knoop door met betrekking tot het structurele budget voor jeugdhulp.

Toekomstbestendige Wmo

De vraag naar ondersteuning en zorg blijft de komende decennia stijgen. Tegelijkertijd krimpt de arbeidsmarkt, worden de gevolgen van de vergrijzing steeds merkbaarder en neemt de druk op mantelzorgers toe. Specifiek voor de Wmo werkt het kabinet samen met veldpartijen aan passende ondersteuning en betaalbaarheid van voorzieningen. Er wordt onder meer gewerkt aan standaardisatie in de uitvoering, waardoor processen voor gemeenten en aanbieders eenduidiger en eenvoudiger worden. Het kabinet verwijst in de stukken naar de eerder gepubliceerde [Kamerbrief hoofdlijnen toekomst Wmo](#), waarin onder meer een onderzoek naar de houdbaarheid van de Wmo2015 wordt aangekondigd.

Nationaal Preventieakkoord

Het Nationaal Preventieakkoord heeft als doel om roken, overgewicht en overmatig alcoholgebruik in de Nederlandse samenleving terug te dringen. VWS geeft aan dat de ambities worden doorgezet en de aanpak geïntensiveerd. VGN zet actief in op een [rookvrije gehandicaptenzorg](#). Met behulp van een subsidie zijn dit jaar twee aanjagers Rookvrije Zorg gestart. Na een periode van verkenning presenteren zij op 13 oktober een [online kick-off](#) van het programma Samen Rookvrij.

Duurzaamheid

Het ministerie van VWS vindt dat passende zorg ook 'duurzame' zorg moet zijn. Dit gaat over minder afval, minder CO2-uitstoot en meer hergebruik van materialen. Dit is een onderwerp van de nieuwe Green Deal 3.0, die op dit moment wordt opgesteld en waarbij de VGN is [betrokken](#).

4. Langdurige zorg

De [Toekomstagenda Gehandicaptenzorg](#) is als opvolger van het programma Volwaardig Leven gericht op het ondersteunen van de beweging naar een toekomstgerichte gehandicaptenzorg. De programmatische uitwerking in zes thema's stelt, volgens de minister, mensen met een beperking in staat eigen regie te voeren en volwaardig te kunnen participeren in de samenleving.

Om de langdurige zorg goed voor te bereiden op uitbraken van infectieziekten wordt per 2023 de aanpak om instellingen te ondersteunen bij het versterken van de infectiepreventie ook in de gehandicaptenzorg ingezet. Hiervoor is Wlz-breed €27,6 miljoen beschikbaar. De VGN onderkent het belang van [infectiepreventie](#). Ook de inspectie vindt dit een belangrijk [thema](#).

In de VWS-begroting wordt bevestigd, dat de subsidies voor de Academische werkplaatsen Verstandelijke beperking, het Kennisprogramma Gewoon Bijzonder (3^e tranche), het Programma Langdurige Zorg en Ondersteuning en de Kenniscentra voor Specifieke doelgroepen worden gecontinueerd in 2023. Dit stelt de VGN in de gelegenheid samen met de andere partners in de [Kenniscoalitie](#) voort te gaan met de versterking van de kennisinfrastructuur langdurige zorg.

In de begroting van VWS worden verder de maatregelen uit het [coalitieakkoord](#) opgenomen. Voor de Wlz-gehandicaptenzorg betreft dit:

- meerjarige contracten met budgetafspraken GZ en GGZ (- €55 miljoen in 2024);
- bevorderen doelmatigheid in behandeling (- €170 miljoen Wlz; - €88 miljoen GHZ in 2025).

Tot slot wordt een actualisatie van de contracteerruimte Wlz vanaf 2022 opgenomen. Dit betreft:

- regionaal [stimuleringsbudget](#) voor de zorgkantoren (€30 miljoen V&V+GHZ vanaf 2022);
- het niet inzetten van €125 miljoen aan herverdelingsmiddelen in 2022 o.b.v. het advies van de NZa ([julibrief](#));

- extra benodigde middelen voor de overloop instroom GGZ-wonen 2023 (€ 173 miljoen);
- verwerking in tarieven van inzet persoonlijke beschermingsmiddelen 2023 (€ 91 miljoen);
- bijstelling NHC/NIC voor rente en duurzaamheidseisen per 2024 (- € 117 miljoen).

Nieuw in deze begroting is dat de uitgaven in de Wlz voor zowel de zorg in natura als de PGB zijn uitgesplitst naar sector.

Ontwikkeling uitgaven Wlz (bedragen X €miljard)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
ZIN	26.6	27.6	27.2	26.8	26.7	26.5
Ouderenzorg	15.3	15.7	15.5	15.2	15.1	15.0
Gehandicaptenzorg	9.5	9.7	9.6	9.5	9.5	9.5
GGZ	1.9	2.1	2.1	2.1	2.1	2.1
PGB	2.8	2.9	2.9	2.9	2.9	2.9
Ouderenzorg	0.6	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7
Gehandicaptenzorg	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0
GGZ	0.2	0.2	.02	0.2	0.2	0.2

Meevaller in de NHC-korting per 1 januari 2024

De maatregel ten aanzien van de NHC per 1 januari 2024 is een meevaller ten opzichte van wat we verwachtten. De Wlz-brede korting op basis van de rente herijking per 1 januari 2024 zou gaan om een bedrag van -€220 mln. Daar wordt nu weer € 104 miljoen aan toegevoegd door duurzaamheidsmiddelen in één keer naar voren te halen die anders in de loop van de komende 25 jaar geleidelijk waren ingestroomd. Voor de gehandicaptenzorg betekent dit dat de landelijke korting die naar schatting -€ 77 miljoen was nu nog ongeveer -€ 40 miljoen is.

Het is een meevaller ten opzichte van de -€77 miljoen, maar de VGN blijft zich [verzetten](#) tegen iedere neerwaartse aanpassing. De combinatie van inflatie, stijgende bouwprijzen, versnelde verduurzaming en veranderende huisvestingsbehoeften vraagt eerder om een verhoging dan om een verlaging van de normatieve huisvestingscomponent.

5. Administratieve lasten/(ont)regel de zorg

Het ministerie van VWS wil het programma (Ont)regel de zorg van het vorige kabinet doorzetten langs vier lijnen:

1. voorkomen nieuwe regeldruk door wet- en regelgeving van VWS;
2. landelijke maatregelen, o.a. harmoniseren van inkoop- en verantwoordingsseisen;
3. de lokale aanpak: vermindering van regeldruk binnen zorginstellingen;
4. een VWS-loket voor signalen, knelpunten en vragen.

De VGN is samen met de andere branches in de langdurige zorg al eerder zeer kritisch geweest op dit punt. De vier hoofdlijnen zijn op zich niet verkeerd, maar het actieplan lijkt sterk op dat uit de afgelopen vier jaar. In die periode is de administratieve belasting in de zorg alleen maar toegenomen, wat steeds meer is gaan knellen gezien de gespannen arbeidsmarkt. We spreken op 14 november opnieuw met minister Helder over dit onderwerp. Gaat ze hier echt iets aan doen, en onze leden serieus helpen om er zelf wat aan te doen? De VGN denkt actief mee in wat er nodig is.

6. Gegevensuitwisseling

Om goede zorg te kunnen verlenen, moeten medische gegevens eenvoudig, snel en veilig overgedragen kunnen worden van de ene naar de andere zorgverlener. In 2023 continueert VWS de inzet op de standaardisatie van elektronische gegevensuitwisseling in de zorg en subsidieert daartoe verschillende organisaties en projecten die een bijdrage leveren aan standaardisatie met in totaal € 33 miljoen. VWS verwacht dat standaardisatie vanaf 2027 leidt tot een besparing van € 113 miljoen, oplopend tot € 340 miljoen vanaf 2029. Daarnaast zet VWS in op wetgeving middels de wet elektronische gegevensuitwisseling in de zorg ([Wegiz](#)). Deze wet maakt het mogelijk om per algemene maatregel van bestuur op specifieke onderdelen elektronische gegevensuitwisseling tussen zorgaanbieders te verplichten.

Bij de verdergaande digitalisering van de zorg is informatiebeveiliging een essentiële voorwaarde. Z-CERT is de sectorale organisatie die zich inzet voor informatiebeveiliging in de zorg. De komende jaren wordt gefaseerd toegewerkt naar het aansluiten van alle zorgsectoren. Structureel is € 1,5 miljoen beschikbaar voor professionaliseren en door ontwikkelen van de diensten en staande Z-CERT organisatie en collectieve deelname van zorgsectoren.

De VGN steunt de inzet op standaardisatie van gegevensuitwisseling. Wel hebben we de afgelopen jaren ervaren dat standaardiseren en implementeren van standaarden geen eenvoudige klus is. Ervaringen met onder meer InZicht laten zien dat zorgaanbieders bij de transitie naar gestandaardiseerde gegevensuitwisseling veel belemmeringen moeten slechten. Dit leerproces is zeer waardevol, en om die reden is de VGN teleurgesteld dat een vervolg op de InZicht regeling ontbreekt. Zonder een stevige samenhangende benadering bestaat het risico dat geleerde lessen niet worden afgemaakt, waarmee de verwachte voordelen van standaardisatie pas veel later of niet in de volle omvang worden gerealiseerd.

7. Forensische zorg

De begroting van het ministerie van Justitie en Veiligheid kent weinig nieuwe ontwikkelingen wat betreft forensische zorg. Het beleid van de afgelopen jaren wordt gecontinueerd en voor het bekostigen van de Bestuurlijke Agenda Forensische Zorg worden middelen uit 2025 en 2026 naar voren gehaald. De begroting meldt daarnaast dat voor de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) meerjarig budget wordt vrijgemaakt, gericht op het wegwerken van de in recente jaren opgedane achterstanden met betrekking tot huisvesting, ICT-systemen, en investeringen in het personeel van DJI. Over de wijze waarop deze achterstanden worden weggewerkt geeft de begroting geen duidelijkheid.

De middelen voor forensische zorg bewegen mee met de verwachte groei op basis van de meerjarenramingen. Daarmee is de ontwikkeling voorspelbaar voor zorgaanbieders. Voor de afspraken die ministerie en zorgpartijen hebben gemaakt in het kader van de Bestuurlijke Agenda Forensische Zorg zijn voldoende middelen beschikbaar. Hieronder valt onder andere implementatie van het kwaliteitskader forensische zorg, ontwikkelen van forensisch vakmanschap en aandacht voor voldoende vervolgcapaciteit.